

TELEGRAFUL ROMÂNUL.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbii la expeditorul foiei, pe afară la 2. r. poște cu bani găta prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețului prenumeratiunii pentru Săbii este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 18. X ANULU XXIII.

Săbii în 214 Martiu 1875.

În celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 504/Sc. 1875.

Cătra Parintii Protopresbiteri și Administratori protopresbiterali și Inspectorii districtuali de școle.

Prin această Vi se dămănda, ca celu multu până la finea lui Martiu a. c. se propune-Ti încôce pre acei invetiatori din tractu-Ve, cari cu privire la diligenția intru implinirea datoriilor oficiului lor, la purtarea morale și starea materiale și familiara merita a fi considerati la impartirea ajutoriului preliminaru de Veneratul sinodu archidieceșanu pre sēm'a invetiatorilor seraci și bine-meritati — urmându la această cu tōta conscientiositate.

Săbii, 1 Martiu 1875.

ad Nr. 3064 ex. 1874.

Prin această Vi se dămănda că până la 15 Martiu st. v. a. c. nesmintu se substerneti încôce datele statistice școlare conformu ordinațiunei consistoriale dto 13 Ianuaru 1875 Nr. 3064 ex. 1874 adunându și făcendu în fine la fia-care columna sum'a totale.

Săbii 1 Martiu 1875.

In absentia Escelentiei Sale P. Archiepiscopu și Mitropolitu

Nicolau Pope'a m. p.
Arhimandritu și Vicariu
archiepiscopescu.

305

Suplemente la politic'a natiunale

„In dilele nōstre avemu noroci-rea de a progresă pre tōte terenu-„rile neincetatu și fia-carele din noi „participa și se simte cuprinsu de impulsulu generale. Multimea evenemintelor, rezultatelor și nisuintielor este asiă de mare, încātu pre „usioru scapa din vederea singurate-„ciloru lucruri momentuose pre lângă „cea mai incordata atentiune, ba de „multe ori le ingrōpa uitarea causata „de gramadirea altoru sciri nōue.“

Asiă se dice în prefati'a unui opu nemțiescu, (Meyers Deutsches-Jahrbuch) și asiă ni se intempla și nōue în valurile vietiei publice cari iau dimensiuni totu mai mari pre dī ce merge.

Ceea ce li se pōte întemplă și li se pōte și iertă singurateciloru, sa nu se întemple și nu se pōte iertă astadi popōrelor. Popōrele trebuie sa fia astadi, că creatiunile mitice, cu ochi multi neadormiti, cari priveghiaza deapururea și nu scapa nimic'a din vedere.

Astadi se manifestēza puterea de vietia a popōrelor numai prin putintia de a priveghia astfelu, va se dica, de a nu scapă nici unu terenu din vedere, pre care trebuie progresatu; mai multu, trebuie a nu uită, ca nu este de ajunsu nici cu evidentia; ci a fi activu pre tōte terenurile și a aretă în fine și rezultate de progres.

Nu ne va luă dara cetitoriuulu în nume de reu, dēca facemu ierasi o diversiune dela politic'a dilei, fia aceea politica în genere, fia pre unu terenu mai restrinsu, pre terenulu natiunale, și ne vomu stradui a-i îndreptă atentiunea spre alte terenuri totu asiă de necesarie, indispensabili chiaru, pentru manifestarea vitalitatiei unui poporu.

Sa incepemu de josu, dela agricultura. Agricultur'a este unu elementu, fără de care nu pōte esiste

societatea. Ea a avutu o rola însemnata în istoria omeniei de cându s'a constituitu această în societati regulate și fipse.

A fostu multi seculi neglesa și despretiuita, și acei ce se ocupau cu ea au fostu considerati de alte clase sociale de omenii la cei mai simpli. De aci vine de pentru unele popōre este identica notiunea agricultorulu cu cea a unui simplu sēu „prostu“.

Tempulu modernu i-a fostu rezervatu a face inceputulu, celu putienu, a dă atentiune mai multa și ramului acestui'a, adēca alu agriculturiei. Astadi esista literaturi în tōta form'a, cari se ocupa cu agricultur'a și cu tōte posibilele ei îmbunatatiri.

În Germani'a de astadi esista preste 70 reuniuni *generale*, fia-care cu câte o suma considerabile de reuniuni filiale, a căroru scopu este înaintarea agriculturiei, afara de reuniunile speciali pentru gradinaritu, silvicultura, stuparitu s. a. ramuri, cari stau mai aprōpe sēu mai departe în legatura cu agricultur'a. Și ceea ce este în Germani'a gasimu mai în acelesi proportiuni în Franci'a, în Belgiu, Oland'a, Angli'a, Dani'a etc.

Dēca considerāmu numai proportiunea această a interesului de ramulu acestui'a alu vietiei sociale economice ne putemu face o intipuire și despre înaintările ce s'au facutu acolo. Și cu tōte aceste cându cetimu raporte despre starea agriculturiei din tierile citate dāmu preste espectoratiuni, cari nu esprima mai putienu, decâtu nemultiamire cu progresele ce s'au facutu până acum.

Barbati renumiti, cari facu studii speciale, cauta dupa modalitati, prin cari starea agricultorulu sa se radice și munc'a lui sa se faca mai rentabile și mai multiamitōria. Firesce, pentru ca cestiunea această nu este asiă simpla precum s'aru parea la prim'a vedere. Ea taie astadi în referintiele statulu în susu și în josu, despre care noi avemu inca putiena intipuire, cu tōte ca în unele privintie se manifestēza și pre la noi.

Și în adeveru cine se va ocupă mai cu deadinsulu va afă ca preste totu agricultorii în diu'a de astadi nu se plangu fără temeiu asupr'a insuficientei rentabilitati a munciei lor. Sarcinile cari se punu din partea statulu, scumpetea cu carea se acuirea bratiile ajutatōrie și pretiulu celu ne însemnatu alu productelor fatia cu cele ale altoru trebuintie, suntu totu atâtea argumente neresturnabile, cari vorbescu pentru plāngerile agricultorilor.

Asiă dara tbebuie sa se faca ceva, pentrucă reulu ce resulta din referintiele aceste sa se delature.

În unele tieri a luat statulu lucrulu a mână, infiantandu *comisiuni*, cari sa priveghieze asupr'a intereselor agricole și totu odata sa le si conduca. Comisiunile aceste, mână în mână cu diversele reuniuni, promitu ca în scurtu tempu se va regulă totu ce taie în sfer'a din cestiune, și voru încetă plāngerile și asupr'a sarciniloru ce vinu din partea statulu și asupr'a scumpetei ajutatōriiloru agricultorilor.

Unde lucra atāti'a factori, precum este în tierile apusene ale Europei, negresitu, se pōte asteptă cu totu dreptulu sosirea unei ere mai bune și mai multiamitōrie. Altfeliu

inse stau lucrurile la noi, cu deosebire în Transilvani'a, unde sarcinile suntu mai asiă de grele că și în tierile apusene, bratiile cari dau ajutoriu totu asiă de scumpe, trebuintiele agricultorulu relativu mai scumpe decâtu în tierile apusene și pretiulu productelor celoru putiene, pentru cautarea cea putiena, cu multu mai eține.

Unu altu fenomenu de totu estrordinariu se mai arata pre la noi, care s'aru parea mai ne esplicabile, și adēca, pre cându pretiurile bucatelor și celoru-lalte produse ale agriculturiei în piatiile nōstre este neînsemnatu suntu o multime de omeni, cari suntu espusi lipsei celei mai teribile, asiă încātu multi și parasescu cas'a și curtea și iau lumea în capu, numai că sa scape de mōrtea de fōme.

Reulu acestui'a, care fără a comite pecatu nu se pōte privi de unu reu secundariu și care rōde aduncu vietia natiunale și slabesc și puterea politica, trebuie curatu și la noi și inca câtu mai curendu. Tōte midilōcele folosite de alții și cari ni se voru parea corespundietōrie trebuiescu aplicate și la agricultorii nostri spre a aduce vietia mai însufletita în vegetarea cea ce semana mai multu a descompositiune.

Campiile cele la aparintia sterpe din diu'a de astadi trebuie strafornate prin cultura în campii productive și datatōrie de viatia.

Statulu, nu mai putemu dice ca nu se interesēza și de agricultura, căci la noi este și unu resortu ministerialu, care conduce afacerile agriculturiei, s'au infiantatu școle de agricultura pre comptulu bugetulu statulu, cari, dēca aru avē în vedere și limh'a locuitoriloru tieriei, aru fi fōrte de apretiuitu. La anulu 1871 s'au adusu o lege anumita, carea taie aduncu în referintiele agriculturiei, în urm'a cărei ne apropiamu totu mai tare de introducerea regularei și comasatiunei hotareloru în tōta tier'a.

Dela statu inse nu putemu asteptă totulu, cu deosebire la noi. Precum în alte părți asiă și la noi suntu chiamati și alti factori sa escugete și sa croiesca mesuri îmbunatiatōrie pre terenulu agriculturiei.

„Asociatiunea romāna transilvana pentru cultur'a și literatur'a poporulu romānu“ și aru putē castigă mari și pretiōse merite pentru romāni, cându si-aru îndreptă mai multu atentiunea asupr'a acestui ramu alu culturiei poporulu nostru. Ea aru avē, de-si modeste, mijlōce pentru de a efectui ceva, cari mijlōce aru fructifică insutitu și immiitu mai multu de câtu sterilele afaceri cari o preocupa și cari, luându afara administratiunea averei ei proprie și impartirea unoru stipendie, o condamna la o perpetua sterilitate.

Cu alta ocașiune ne vomu dă silintia ai dă la mână și unu feliu de proiectu de programa, cărei conformându-se, sa pōta ajunge mai ingraba la scopulu culturiei poporulu romānu și în asta privintia, la scopulu care, dupa parerea nōstra, face parte esentiale din problem'a Asociatiunei.

(Va urmă.)

Din Aradu, din Dobretienu, din Orade'a, din Clusiu, din M. Osiorheiu, din Fagarasiu și din multe alte părți de prin țiera se tramitu adrese de încredere sēu se esprima, la ocașiuni solemne, votu de încredere regimulu celui nou. Numai în comitatulu Pestei

se vede ca inca nu suntu omenii de totu în chiaru cu situatiunea cea nōua.

Aru cugetă omulu ca prin fusiunea cea mare s'au imputienatu partidele în sinulu dietei Ungariei. Lucrulu inse este cu totulu altfelu. Și astadi esista inca vre-o unspra-diece partide și fractiuni. Asiă: 1. partid'a liberale care e și a regimulu, 2. partid'a opusetiunale sub conducerea baronulu *Sennyey*, 3. partid'a iudependenta din fost'a drēpta cu *Zsedényi* în frunte, 4. partid'a iudependenta din centrulu de mai nainte (*Svarcz*, *Siskovics*), 5. partid'a iudependenta din centrulu stāngu de mai nainte, 6. partid'a iudependenta, 7. cei din 1848, 8. o parte din deputatii sasesci, 9. croatii, 10. natiunali moderati, 11. natiunali ultraisti.

Formatiunea această nu va avē statornicia. Fractiunile cele multe și merunte se voru mai fusiună unele într'altele în decursulu sesiunei.

În rendulu trecutulu amu amintitu de unu grandiosu conductu de facile, mai susu amintimu de adrese și de voturi de încredere, lângă aceste trebuie sa mai adaugemu și banchetele, căroru „M. P.“, în o corespundintia a sea din capitale, le da mai multa însemnatate de câtu pertratāriloru dela mēs'a verde. Banchetulu care a incantatu pre corespundintele respectivu mai multu este celu dela 7 Martiu, la care ministrulu presiedinte a desfasiuratu o lista lunga de proiecte, ce suntu a se aduce în diet'a presenta spre desbatere și decideri. List'a asiă e de lunga încātu abiă va fi cu putintia, că în tempulu celu scurtu alu sesiunei sa se pōta desbate și acceptă tōte.

Din cele petrecute în dieta mai atingemu aici la locul acestui'a pre scurtu, ca la desbaterea speciale a bugetulu, *Tiszza*, ministrulu de interne a intratu cu tōta puterea oratoriei sele spre a aperiă cifr'a bugetale privitōria la fondulu de dispusetiune.

Press'a germana se ocupa și acum cu acuitarea lui *Ofenheim*. „National Ztg.“ din Berlinu dice într'unu numeru alu seu, ca acuitarea această a datu Austriei o lovitura mai grea de cum a fostu cea din 1866 la *Königgrätz*.

Pap'a a emis o enciclica către epii sei din Germani'a, prin carea dechiara legile prussiane privitōrie la biserica de nule. Regimulu prussianu că respunsu la provocarea papei aduce unu proiectu de lege, prin care suspende tōte dotatiunile date din partea statulu pentru episcopii, cari na se voru supune legiloru statulu.

Mesur'a această energica din partea Prussiei o aduce unele diurnale în combinatiune cu vre-unu resbelu mare europeanu, în ajunulu căru a flanduse Prussia, voiesce sa-si reguleze acasa mai întâiu cestiunile pendente definitivu.

Franci'a, avendu lipsa de 10 mii cai, pre carii voiesce a si-i procură din strainatate, a provocatu în Germani'a o ordinațiune prohibitiva, prin carea se opresce esportulu de cai din tōta Germani'a. Cris'a ministeriale din Franci'a, ce a duratu si acolo vre-o câte-va septamāni, se pare a se fi terminatu. Cabinetulu celu nou dupa sciri ulteriori consta din urmatorii: *Buffet* ministru de interne, *Dufaure* minis. de justitia, *Say* min. de finantie, *Wallon* min. de instructiune, *Meaux* min. de agricultura; celelalte portfoiuri re-

manu in mâinile ministrilor din cabinetulu de mai înainte.

Scirile despre conjurațiuni bonapartistice în armata neliniscu forte multu spiritele în Franța; numai burs'a parisiense sta neclatita în fati'a acestora rumori, precum a statului și în fati'a crizei ministeriale.

Sa ne întielegem unii cu alții!

(Értsük egymást!)
(Urmare si fine.)

„Natiunile conlocuitorie, cari traiescu între noi (magiarii) și cari suntu în minoritate, au dejă prea multe ingrigiri pentru natiunalitatea lor și o parte a natiunei magiare tiene natiunalitatea noastră propria și statulu nostru periclitatu de cătra natiunalitățile colocuitorie; încordarea ce se pôte observá în asta privintia și griega pôte deveni unu reu mare de si nu esiste nici unu temeiu seriosu pentru acést'a.

„Natiunalitățile s'aru puté mulcomi, potu fi asigurate despre acést'a, prin convietuinea noastră de o mia de ani, prin istoria patriotica și putemu dice cu consciintia superba, caracterulu nostru natiunalu; nu numai la 1848 ci și la 1867 natiunea magiara, statulu ungurescu a pronunțiatu principiulu egalității de dreptu, dupa care fia-care cetatienu din Ungaria, ori și care aru fi limb'a sea materna, ia parte în mesura egale (?) la vietia constitutiunale a Ungariei și astfel are parte cu noi în mesura egale la natiunea unguresca (?)!

„Noi inse amu mersu mai departe, noi amu creatu legea de natiunalitate, care erá de prisosu, spre a multiemi cele mai esagerate pretensiuni ale natiunalităților, spre a mulcomi prea esagerat'a gelosia a natiunalităților, și asiá natiunalitățile n'au nici unu temeiu nici unu dreptu și nici unu pretestu spre a fi ingrigiate și nelinistite!

„Dara natiunea nici de prezentu nu are temeiu sa se téma de ce-va din partea natiunalităților pentru statulu nostru.

„Este adevératu, ca fanatici singurateci, ambitiosi, agitéza contra noastră pre basea acestei legi, dara trebuie sa ne mangaiamu, ca suntu singurateci, ca agitéza numai pentru ca nu potu resculá din cauza, ca nu se pôte admite asertiunea falsa, ca o natiunalitate e unu paria suprimatu și miserabilu, cându nu este, ei nu rescóla, pentru-ca nu e cu ce si nu se afla cine-va pre care sa-lu rescóle.

„Dara din partea singuratecilor, de aru si fi ei câtu de esagerati fanatici, multiamita lui Dumnezeu, n'avemu sa ne tememu de ce-va cu privire la statulu nostru.

„E batatoriu la ochi, cá sa nu dicemu semnificativu, ca, precându în tóta Europ'a nu esista unu stat, o natiune politica, care s'aru puté laudá, ca apartiene la un'a natiunalitate: acést'a întrebare nu se ivesce nici cându séu forte rar, pre cându la noi la tóta ocaziunea si radica capulu ei de hidra.

„Cântându caus'a acestui fenomenu trebuie sa ajungemu la convietuinea, ca isvorulu acestei nenorociri, precum si a altora multe, jace în relatiunile noastre culturale, pentru-ca natiunile culte, ce traiescu în alte state cu deosebire în statele apusene, fiindu în minoritate au recunoscutu de multu acsiom'a pusa de sciintia și au acceptatu consecuentiele logice din trena, conformu cărei'a statulu trebuie sa-si eserciteze functiunile sele în limb'a sea propria de statulu fiindu acést'a postulatu si cualificatiunea sine qua non a statului; precându functiunile private ale statului le pôte eserciá fia care cetatienu în limb'a care-i place fiindu acést'a postulatu sine qua non alu libertății personale.

„Funcțiunile statului nostru: legislativ'a, justiti'a și executarea legi-

loru, va sa dica administratiunea statului și totu ce se tiene de cadrulu ei trebuie sa decurga în Ungaria în limb'a magiara fiindu ca acést'a este postulatu sine qua non alu statului ungurescu.

„Preste acést'a inse pôte fia-care sa se folosésca în educatiune, în scóla, în invetiementulu religiunariu pre terenulu sciintieloru, artei, industriei, comerciului, cu unu cuventu pre terenulu vietiei private de limb'a care i va suná mai dulce, cu unu cuventu de limb'a pre care voiesce sa o întrebuinteze fiindu ca acést'a este unu postulatu sine qua non alu libertății personale.

„În tempui vechi suprimá unu poporu, o natiunalitate pre alt'a, supunea cea mai tare pre cea mai slaba, în secululu nostru mai blandu s'a întemplatu acést'a numai cu fortia morale, dara tempulu pentru ori ce felu de violentia a trecut în statele de dreptu, dara si acum potemu ba trebuie sa aducemu întru interesulu statului natiunile ce suntu în minoritate la supunere, inse numai pre una cale: prin avantagiulu prevalentiei, data de o cultura mai mare, sciintia, industria, comerciulu, bunastarea, libertatea si în urma maturitatea politica mai mare.

„Sum convinsu atátu de firmu câtu cutezu sa iau asupr'a mea responsabilitatea înai itea lumei și a țierei, ca la casulu cându natiunile conlocuitorie voru dovedi, ca iubescu patri'a noastră comuna celu putienu cum si iubescu limb'a lor materna și natiunalitatea: statulu ungurescu va merge pâna la marginele extreme ale liberalității și ecuității.

Dintr'altele autorulu dorește reform'a casei de susu, de-si impartasesce convietuinea contelui Bela Keglevich, ca o casa de susu mai magiara, decum este cea de astadi, n'a mai fostu si nice ca va mai fi!

Mai departe voiesce autorulu o micșorare a formalismului în justitia fâra de a se revocá principiulu despartirii justitiei de administratiune, care e pronunțiatu dejă, o modificare câtu de grabnica a procedurii civili, micșorarea tribunalelor colegiali dela instantia prima, restringerea sferei de activitate a procuraturilor de stat.

O banca unguresca nu numai ca se pôte usioru infintiá dupa parerea autorului, ci e si necesaria, e unu dreptu si o datorintia.

Autorulu cere o administratiune mai buna si mai eftina si o controla a drumului de feru, o revisiune cuviincioasa a tratatului vamalu si comercialu, o crutiare care se pôte impacá cu capabilitatea de arme a monarhiei si a statului nostru, în armat'a comuna si a honvediloru, convertarea bunurilor de stat în bani considerandu-se relatiunile si interesele nostre natiunali, o manipuliune si o controla mai corespunditoria a tacsatiuniloru dela saline si tabacu; fâra aceste reforme autorulu tiene ca nici „geniulu administrativu alu lui Sennyey“ si nici puterea de munca a specialistului Lónyay nu voru puté delaturá calamitatea financiara.

Autorulu nu vrea sa caute unu hamalu în pustiia, care sa pörte peccatele nostre — îndrepta admonitiuni cătra jidovi sa uite trecutul, sa nu folosésca press'a pentru atacuri asupr'a religiozității, ci sa-si ia unu esemplu dela Falk si Wahrmann, cari aru puté fi decórea ori si căru parlarulu catolicu sa fia tolerantu si sa fia modelu de umanitate si patriotismu.

În urma dice autorulu între altele: „Deák ni-a castigatu mai multa libertate, decâtu putea sa sufere gradulu culturai nostre.“

„S'a desvoltatu în noi, în poporulu nostru, sentiulu de dreptu, nu inse si sentiulu de datorintia care corespunde aceluia.“

De aci trage autorulu impreuna

cu Aureliu Kecskenethy conclusiunea, „ca nu trebuie sa facemu unu pasu înderetru, ci sa reformâmu sistemulu nostru parlamentariu în conformitate cu interesele natiunalității si cu relatiunile patriei nostre.“

Diet'a Ungariei.

Budapest'a în 8 Martiu 1875 Siedinti'a casei reprezentative a fostu astadi forte cercetata. Presedintele Ghyczy deschide siedinti'a cu observarea, ca nu are de a anuncia intrate.

Helfy dechiara, ca de-si trebuie sa se dea noului guvernulu tempu pentru a se puté orientá, totusi oratorulu trebuie sa faca o interpeliatiune asupr'a unui obiectu urgentu. În urm'a legii noué electorali multi cetatieni alegatori de pâna acum si-au perdutu dreptulu lor de alegere si aici enumera oratorulu unu siru de cercuri, apoi interpeléza pre ministrulu de interne C. Tisza, de are de cugetu a impedecá, pre câtu se va puté, acést'a nedreptate?

Interpeliatiunea se va predá ministrului în scrisu.

Ministrulu presedinte Wenkheim dechiara, ca mai întâiu trebuie a se continuá discussiunea bugetului; guvernulu neavendu tempu sa lucre unu bugetu nou primesce bugetulu elaboratu de antecesorii sei dimpreuna cu modificatiunile facute de comisiunea financiara. Mai departe dorește guvernulu sa se discuteze proiectele de contributiune, despre cari observa, ca le acceptéza rezervandu-si dreptulu a face propuneri corespunditorie de modificatiuni în desbaterea speciale. Guvernulu crede, ca va mai poté pune la desbatere inca în sesiunea acést'a: proiectulu legii catastrali, proiectele de legi despre pensiunarea invetiatoriloru populari, înarticularea imprumutului de stat contrasatu pre basea articolului XVI: 1874, rescumperarea dominiului Corónei „Gyalu“, care e pemnoratu, si se afla într'unu atare stadiu, câtu se pôte resólve în scurtu tempu.

Mai departe suntu de a se pertractá: proiectele de legi despre modificarea competintieloru de licentia pentru importarea tabacuriloru din afara, relativu la cari s'a medilocitu o invoire între ministerele ambelor state; despre modificarea legii de punciare, competinti'a timbrala si despre tacse pentru actele dela juriulu bursei de efecte si marfuri din Pest'a.

Ministrulu presedinte mai insira o multime de proiecte, cari, venindu la tempulu seu la desbatere în camera ni voru dá ocaziune sa le cunoșcemu mai de aprópe. Aici amintim numai, ca ministrulu presedinte apromite, ca odiós'a cestiune a drumului orientalu se va resólve în sesiunea acést'a fiindu comisiunile delegate în celu mai de aprópe tempu gat'a cu operatele lor.

Ministrulu de finantie C. Széll dechiara, ca guvernulu trebuie sa amâne substernerea unui proiectu financiaru de programa detaiatu pâna la tempulu cându va substernere unu bugetu propriu dela sine; o politica financiara consecuenta si conscia de scopulu ce urmaresce se pôte aplicá numai pre basea unoru proiecte basate pre computari concrete, astadi guvernulu trebuie sa se multiemésca cu espunerea directiunii generali si a intentiuniloru politicele sele. Problem'a principale e a regulá financiara derangiate astfelu, cá sa se restabilésca ecuilibrulu în bugetulu statului pre tempu durabilu, unu scopu acést'a, care se pôte ajunge numai prin reforme radicali pre tóte terenele administratiunei. Neajungendu aceste mesuri guvernulu se va vedé constrinsu a apelá la patriotismulu si devotamentulu cetatieniloru. Propuneri mai detaiate în acestu respectu trebuie sa se reserveze pentru unu tempu mai tardiu, atátu inse trebuie sa dechiare

oratorulu, ca de-si a sprigitu la tempulu seu cu tóta convietuinea proiectulu antecesorului seu, de a acoperi o parte considerabila din deficitu prin urcarea contributiunei, totusi astadi nu e de locu îndreptatitu a se tiené mortisulu de acést'a parere individualu. Renunciarea la acést'a parere e inse conditiunata de presupunerea, ca deca reformele indigitate la tempulu seu nu voru avé rezultatulu doritu, natiunea va fi gat'a sa sustiena solventia țierei, fia si prin sacrificie mari.

Ce privesce bugetulu pre anululu 1875, guvernulu vedendu ca sesiunea merge spre gatatu a aflatu de bine a nu mai substernere altu bugetu, ci a se tiené de bugetulu elaboratu de guvernulu premergatoriu, la care suntu de a se mai adauge si modificatiunile comisiunei financiara. Dealtmintrenea ministeriulu va face tóte crutiările posibile între marginele bugetului actualu. Ministrulu se róga, cá camera sa ia Mercuri la desbatere bugetulu.

Danielu Irányi nu este multiemtu cu programulu de munca alu guvernului, proiectele despre libertatea religiunei si despre casatori'a civila le-a promis fostulu ministru presedinte Bittó inca în sesiunea acést'a, este datoriu a guvernului sa implinésca mandatululu casei.

Ministrulu presedinte Wenkheim raspunde, ca guvernulu trebuie sa se orienteze mai întâiu asupr'a acestei întrebări (Risul în stâng'a estrema). Acést'a afacere insemnata nu se pôte discutá pâna la finele sesiunei de acum.

Acum se scóla Sennyey pentru a dechiará, ca densulu si colegii sei de principie suntu invoiti sa se incépa discussiunea asupr'a bugetului Mercuri, densi nu voru provocá desbateri de principiu, ci din contra voru accelérá discussiunea. Oratorulu vede cu bucuria, ca guvernulu se nesuesce a esoperá crutiári si între marginele bugetului de acum, dara i pare reu, ca reductiunile planuite au numai o valóre precaria semnificandu ele în partea cea mai mare numai o amanare, dara nu delaturarea totale a unoru erogate.

Lázár cere sa se resólva proiectulu legii electorali si proiectulu despre abaterile mai mici inca în sesiunea acést'a, la care raspunde ministrulu de justitia, ca pentru scurtimea tempului acést'a nu se mai pôte.

Ios. Madarász dorește sa se creeze o lege despre usura inca în sesiunea ast'a.

Cas'a decise apoi sa ia bugetulu la desbatere speciale Mercuri si dupa ce s'au suplinitu unele comisiuni cu noi membri se inchide siedinti'a.

Proiectulu Wallon-Lavergne astufeliu cum s'a votatu:

Art. 1. Senatulu e compusu de 300 membri: 225 alesi de departamente si de colonii si 75 de adunarea natiunala.

Art. 2. Departamentele Seine si Nordu alegu fia-care cinci senatori. Seine-inferiore, Pasde-Galais, Gironde, Rhône, Finistère, Cotes du-Nord, fia-care câte patru senatori. Loire inferiore, Saône-et-Loire, Ille-et-Vilaine, Seine-et-Oise, Isère, Puy-de-Dôme, Sôme, Bouches-du-Rhône, Aisne, Loire Manche, Maine-et-Loire, Morbihan, Dordogne, Haute-Garonne, Charente-inferiore, Calvados, Sarthe, Hérault, Basses-Pyrénées, Garde, Aveyron, Vendée, Orne, Oise, Vosges, Allier, fia-care câte trei senatori.

Tóte celelalte departamente, fia-care câte doi.

Arondismentulu Belfort, cele trei departamente ale Algeriei, cele patru colonii, Martinica, Guadelupa, Reuniunea si indiele francese, alegu fia-care câte unu senatoru.

Art. 3. Nimeni nu pôte fi senatoru, deca nu e francesu, în versta celu putienu de 40 ani, si deca nu se bucura de drepturile sele civile si politice

Art. 4. Senatorii departamentelor si coloniilor sunt alesi cu majoritatea absoluta si, cându cere trebuinta, cu scrutinu dupa lista, de către unu colegiu intrunitu la resiedinti'a departamentului seu coloniei si compusu :

1. De deputati.
2. De consilieri.
3. De consilieri de arondismente.
4. De delegati alesi, unulu de fia-care consiliu municipale, dintre alegatorii comune.

Art. 5. Senatorii numiti de adunare sunt alesi cu scrutinu dupa lista si cu majoritatea absoluta a voturilor.

Art. 6. Senatorii departamentelor si coloniilor sunt alesi pentru 9 ani si supusi reinnoirii cu o a trei'a pare din 3 in 3 ani.

La inceputulu primei sesiuni, departamentele voru fi impartite in trei serii, contiindu fia-care unu numeru egal de senatori; se va procede prin tragere la sorti spre a se desemná seriele cari voru trebuí sa se reinnoiesca la expirarea primei si secunde perióde trienale.

Art. 7. Senatorii alesi de adunarea natiunala sunt inamovibili.

In casu de mórte, demisiune seu alte cause, se voru luá mesuri in terminu de dóue luni pentru inlocuire de către insusi senatulu.

Art. 8. Senatulu are, cá si camera deputatiloru, initiativ'a si confectionearea legiloru.

Cá tóte acestea legile de finantie trebuiescu mai întâiu sa fia prezentate camerei deputatiloru si votate de dens'a.

Art. 9. Senatulu póte fi constituitu in curte de justitia pentru a judecá seu pre presedintele republicei seu pre ministri, si pentru a cunosce atentatele comise in contr'a securantiei statului.

Art. 10. Se va procede la alegerea senatului cu o luna inainte de epoc'a ficsata de adunarea natiunala pentru a ei separare.

Senatulu va incepe sa functioneze si se va coustituí in diu'a cându adunarea se va despartí.

Cestiunea româna si Journalu „Des Débats.“

„Journal des Débats“ cuprinde in numerulu seu dela 14 Februarie, unu articulu asupr'a dreptului reclamatu de Romani'a de a incheiá directu tractate de comerciu cu puterile. Autorulu, d. Dottain, se pronuncia in sensu negativu.

Sa spunemu mai întâiu ca opiniunea aপরতা astadi de „Journal des Débats“ ne surprinde. In cestiunile orientului acestu diurnalu a pledatu totu-déun'a, in trecutu, caus'a statelor creștine contr'a dominatiunii musulmane. N'amu uitatu inca articolele atátu de juditióse ale dlui Saint Marc-Girardin in favórea creștinatátiei si civilizatiunii, nici acea ideia atátu de intielépta si generósa, care le dominá, ca Europ'a trebuie sa contribue din tóte puterile ei la desvoltarea statelor tributare si la restrictiunea puterei turcesci in limitele tractatelor. Rupendu intr'unu modu bruscu cu nobil'a traditiune lasata de mostenire de acestu mare publicistu, „Journal des Débats“ se pune astadi alaturi cu inimicii Romaniei

Dara sa trecemu la argumentatiunea dlui Dottain. Autorulu distinge intre independinti'a interióra seu simplu administrativa si independinti'a esterióra seu politica. Romani'a posedea incontestabilu pre cea dintâiu; dara cátu despre suveranitatea politica propriu disa, se dice ca ea n'a avut'o nici odata si ca nu o póte avea in virtutea tractatelor existente. Spre a probá autorulu invóca in spriginulu tesei sele testulu unui articulu din tractatulu din Adrianopoli, incheiatu la 1829 intre Russi'a si Pórt'a otomana

fára consimtiementulu principatoru române.

Amu puté de indata respunde diurnalului „des Débats“ replicandu-i ca regularea vânilor si ficsarea tarifului de intrare seu de esire sunt mai multo cestiuni de domenulu administratiunii interióra de fia-câroru tieri decâtu cestiuni de suveranitate esterióra. Dara tienemu cá discussiunea sa fia pusa pre unu terenu mai largu si pentru acea nu ne vomu oprí la acestu modu de argumentare.

Din punctulu de vedere alu sciintiei si alu doctrinei, nu mai incapa inoiéla ca unu statu póte avea independinti'a interióra de administratiune si sa fia lipsita de suveranitatea ei esterióra. Astfelu suntu astadi, intre altele, diferitele state ale uniunii americane si cantónele elvetiane. Dara vorbindu in specialu de Romani'a, care este actulu in virtutea cârui'a acésta tíera aru fi renunçiatu la totu seu la parte din suveranitatea sea esterióra? Principatele n'au fostu nici odata cucerite prin sabia Ele s'au pusu de buna voia sub protectiunea Sublimei Porti care erá atotu puternica in secolele XV si XVI, incheiandu cu ele capitulatiuni, alu câroru textu e cunoscutu. In virtutea acestor capitulatiuni, principatele se angagiéza a plati unu tributulu Inaltei Porti si a recunosce suveranitatea sea nominala, si Pórt'a se indatoréza la rendu-i a le dá ajutoriu si protectiune si a respectá libertátile si independinti'a statelor lor. In nici o clausa din aceste vechi tractate, semnate intre Turci'a si provinciile române nu se va gasi nimic'a care sa permita a se crede ca aceste aru fi instrainatu, in profitulu imperiului otomanu, diferitele atribute ale suveranitatiei lor. Acésta suveranitate nu a diminuatu pentru ambele provincie unite in unu singuru statu, decâtu in aceea ce privesce plati'a tributulu si recunoscererea dreptulu Turciei de a purtá titlulu onorificu de putere suzerana. Afara de aceste dóue concessiuni, români n'au mai facutu altele. Ei remanu, prin urmare, in posesiunea tuturor prerogativelor ce se léga de suveranitate.

Si care e actulu internatiunali pre care „Journal des Débats“ 'lu invóca in spriginulu opiniuniloru sele actuale? Tractatulu incheiatu in 1829 intre Turci'a si Russi'a! Se uita dara ca in 1853 a fostu unu resbelu alu Orientului, care a desfiintiatu tractatele ce existau mai inainte intre aceste dóue puteri; ca in 1855 marile puteri intrunite in congressu la Parisu n'au consacratu, din tóte tractatele privitórie la situatiunea publica a Romaniei fatia cu Sublim'a Pórt'a, decâtu vechile capitulatiuni turco-române; ca dupa ce s'au consultatu dorintiele populatiuniloru române, in 1857, aceleasi puteri au incheiatu in 1858, la Parisu, o conventiune care regulá definitivu situatiunea Romaniei, confirma tóte vechile sele imunitáti usurpate de Pórt'a, si care puse respectulu acestor imunitáti sub garanti'a colectiva a Europei! Tóte aceste mari evenimente cari au schimbatu fati'a Orientului si au pusu unu capetu rivalitatiloru perpetue dintre Russi'a si Pórt'a, rivalitáti alu câroru jocu venea adesea in pagub'a independintiei Romaniei, nu suntu nimic'a in ochii dlui Dottain? Se suprima cu o trasura de condeiu spre a putea pune in evidentiá veritate tesei sele.

Acestu modu de a discutá este fórtu comod. Suprimandu revolutiunea cea mare dela 1789, amu putea si noi sustiené ca Franci'a e inca o tíera feudala. Suprimandu resbelulu franco-germanu, amu putea dice ca Alsaci'a-Loren'a mai face inca parte din teritoriulu francesu. Si asiá inainte.

(Va urmá.)

Varietáti.

*** *Avisu.* Adresându-se către subscrisulu mai multi amici, cunoscuti etc. cá sa facu a li se tramite dela cutare librariu de aici cutari si cutari cárti românesci, ne avendu inse eu tempu disponibilu pentru de a me puté ocupá si cu astfelu de comisiuni, de-si plinescu cu tóta placerea totu ce mie posibilu, amu onóre a avisá pre o. o. d. d. cumperatori, autori si editori, cari dorescu a-si procurá de aici cárti românesci, ori cari voru sa depuna aici in comisiune cárti cu deosebire scolastice: sa binevoiesca a se adresá de a dreptulu librariului — compactore Georgiu Hantiu Clusiu. (Bet Királyutca 567), in bolt'a cârui'a se afla: abecedarie, gramatice, dictionaria, aritmetice, geografie, istorie bibl. si natur. fisice, economice calindare, cárti de rugaciune, tabele de parete, mape etc. etc aparute in monarchi'a nóstra, de unde se potu trage „per Nachnahme“ cu pretiulu defiptu de autorii cártiloru respective, si unde potu sa-si tramite si autorii cártile, ce aru dorí ale desface cátu de curendu, ori a si-le compinge eftinu.

Respectivulu librariu compactore si-a căscigatu unu renume bunu, in decursulu aprópe 20 de ani, de cându e cunoscutu si românilor.

Subscrisulu inse, pre lângu tóta buna vointi'a, pre venitoriu nu póte serbí amatoriloru de cárti, de cátu numai cu esemplare din opuscululu seu „*Suspinele silvelor, poesii si prosa Carlsruhe 1872 7 1/2, côle 116 pag.*“ din care e promptu a tramite ori unde a 54 cr. esemplariulu cu portu cu totu. Cererile in asta privintia sa se faca prin „avisu postalulu“ la adres'a subscrisului.

Nu potu inca se nu observu ca: pentru noi români de prin pártile aceste nordice, aru fi tórtu de doritu, déca si frati de preste Carpati: Autorii, editori si librari aru binevoí a face mai accesibile productele lor literarie, tramitendu si incóce, pre la librarii mai insemnate din Clusiu, Gherla, Naseudu, Satu-mare, Oradea-mare, Aradu, Temisióra, Lugosiu etc. etc. vr'o câte-va esemplarie spre a se puté vinde cu pretiu moderatu. Altu-feliu noi cei de pre aici, cându vremu sa ne tragemu cutare carte din Bucuresci, suntemu necesitati 1 ne schimbá banii de papiru in auru, ori argintu strainu, perdiendu cáti-va cruceri (agio) se solvimu, 2 pentru expedarea acestor a (40 cr.) 3 pentru portulu cártii cerute (60—70 cr.) si 4 inca si la oficiulu vamalu (6—12 cr.) si iéta ca cartea respectiva ne costa celu putienu duplulu pretiului, cu care amu puté o avea dela cutare librariu. Librarii de aici ne potu procurá carti mai din tóta Europ'a, numai din o parte a ei, din Romani'a nu. Ore unde si ce e caus'a?

Victoru R u s s u
prof. in Clusiu.

*** *Rusi'a.* — Starea bisericeii gr. or. rusesci literatur'a ei, s. c. l.

Sinodulu permanentu (sinodulu santu) care este autoritatea suprema a bisericeii ort. gr. or. rusesci incependu dela anulu 1866 face raportu despre activitatea sea. — Raportulu de feliulu acest'a de pre anulu 1873 nu aparú de multu. — Din acelu raportu dupa „Neue Evang. Kirchenzeit“ amintim pre scurtu urmatórele date. In Russi'a se afla de presinte 59 de eparchii seu episcopate gr. or. cu mai multu de 54 de milioane de suflete; in anulu 1873 s'a incheiatu 610,320 de casatorii — Preotii (de rangulu mai de josu) ordinari, cari precum e sciutu au familii, in tempurile mai noua, suntu in o stare materiale mai favorabila (buna). Statulu, si singuraticii aducu numerose sacrificie in privintia acest'a. — Suntu fundatiuni pentru preotii deveniti neapti in ducerea oficiului si pentru orfanii preotiloru. Biserica rusésca tramite in mai multe renduri missionari, si cu totu dreptulu, cáci pre teritoriulu monarchiei celei mari se afla inca multi pagáni si unu numeru insemnatu de deosebire secte religionarie Putemu n tificá ca gr. or. rusiani au diuarie (foi periodice) teologice sciintifice, dintre cari, cea fundata in 1860 de Sergi-

evski profesoru de teologia la Universitat din Moscu'a este laudata deosebitu. — Jurnalulu „Algm. liter. Anzeiger“ din cându cându reproduce câte ceva din acelu diurnu si dupa câte cetim acolo, putemu dice teologii Rusiei iau la desbatere sciintifica fór multe obiecte serióse si gorespundietórie r cerintelor tempului si cu noscu depliu (cu sigurantia) miscamentele filosofice teologice ale tempuriloru recente. —

*** *Sasii au jucatu romanesc* au placutu ursului.“ Despre evenimentulu acest'a scrie urmatórea cerespondintia: *Sabiuu*, in 10 Marti Domnule redactoru! In nr. 361 al intieleptiloru dela „Tageblatt“-ulu d'ací apare o notitia, ce caracteriséza de minune pre domni, cari se flatéz neintreruptu cu „kulturvolk“-eria. Vin adeca unu mucalitu si referéza despre „serata de nebuni“, la care se desfatá „kulturvolk“-ulu in sér'a de 6 ale c. intre alte multe bazaconie, ce spurca s'aru fi produsu acolo, dice ca a jucatu dumnealor unu jocu romanesc si adauge ca in lolaiala acestor'a scormonesce din munte unu ursu se asociéza cu fiii náturei braciului „impreunandu astfelu farmecul iera, ceea ce mod'a au despartitu cu s' veritate.“ Bine sa insemnámu, ca fratrii nostri atátu aci cátu si aire de câte ori vreau sa ne batjocorescu ne numescu „Românen“, iéra in serosiu ne onoréza totu cu „Valachi“.

Me superasemu mai inainte, când amu auditu, ca la alta serata seriósu celu putienu asiá presupunu ca a fostu, produsera spre complacere d'loru o poesia germana sdrobita in romanesc, asiá precum numai d'loru potu sa invetie si pronuncia limbá nóstra dulce si sonora. Notiti'a nu mita inse a fostu o satisfacere pentru mine fiindu ca amu trebuitu sa conchidu, ca declamarea poesiei respective s'au intemplatu totu in momentu si tóne sub cari s'a intemplatu si blasfemi'a din urma precum si concepere in sesi notiei.

Dealtmintrea fia convinsi ca decu in loculu parodiiloru de mai susu aru fi reproducu cine-va pre unu strobil din Cispadia manendu-si boii, ope altulu de viti'a culta de prin pártile Bistrítiei seu Reghinului, nu le-ar fi venit sa rida, din contra in casulu acest'a aru trebui sa-si bata pieptulu si sa se vaiere cá *Ieremi'a*.

Si-batu d'loru jocu de capacitate si de robustimea românilui, ma bine aru face de s'aru ingrigí de schidoliciunile d'loru; de limb'a nóstru inca nu incapu? ... Aici avemu pre altulu mai competentu; eata ce dicu vestitul istoriografu *Hoffmann*:

Din elementele din cari se compun poporul românu sa desvólta capete, ca suntu classice si s'aru puté intrebuintá e modele pentru pictori si sculptori, capete cari si in intru ascundu aceea ce aréta i afara, pentru ca pricepere asia de iute, in tielegere asiá deschisa, agerime, asia de mar impreunate cu indemanetate in purtare, curvedemu la românu celu mai de rendu, ne se mai afla nicairi. Acestu poporu intrunindu se si aducendu-se la cea mai inalta civilizatiune, aru fi potrivit sa stea in fruntea culturai spirituale a intregi umanitati. Sa cá sa se implinesca acest'a, este si limbá lui atátu de dulce sunatórie si bogata, in cátu ea s'aru potriví cu deosebire pentru celu mai cultivatu poporu de pre facia pamentului.

Eata, ce este si unde póte s'oduca românu.

Noi nu ne basámu esistinti'a pre diplome, nici nu amu tacutu cându-va pacturi pentru estiroarea altor natiunaltati conlocuitórie si totusi multiamitaceriului, astadi suntemu intr'o stare, pentru care ne invidiéza fórtu multi si intre acesti'a sasii au tóta caus'a de a se imflá in contr'a nóstra.

In sfersitu fia-mi permisu a aduce complimetele mele prea ilustrului conducetóriu ce se afla in fruntea pompieriloru sub a câroru masca s'au ser-

torisitu serată de mai susu, care nu te fi altul decât eruditul membru alu „kulturvolk“-ului multu onor. Dr. Lindner, directorele Academiei de aici.

La observatorul din Parisu, vetiatulu d. Cornu a mesuratu dinu iutiél'a luminei. Acésta operatiune întifica este interesanta din dōue puncturi de vedere; întâu din punctulu de vedere alu iutieli luminei, care este unulu din cele dintâu elemente ale cunoscintei universului; u doilea din punctulu de vedere alu aralacsei sōrelui, alu distanței sōrelui dela pamentu, care se deduce din cōns'a printr'o metoda, care difera de acea a trecerei Venerei, si care arifica rezultatele acestea.

Pentru a face acésta operatiune vetiatulu fisicu a întrebuintiatu metod'a Fizeau, iera nu pre acea a lui Foucault. Puncturile alese au fostu observatorulu si turnulu dela Montfery, apartate unulu de altulu de 23 kilometre. Pentru a realisá aceste esperintie s'a instalatu pre terati'a observatorulu o rōta dintala, care putu sa se întōrca de 1600 ori pre secunda.

D. Cornu a facutu 504 esperintie care a variatu rōtele întrebuintiate numerulu si form'a dintiloru, cum si iutiél'a si sensulu rotatiunei. Din aceste esperintie resulta ca iutiél'a luminei in spatiu este de 300,400 kilometre pre secunda. Foucault gasise 98,000 kilometre.

Acum fiindu dejá cunoscutu dupa observatiunile astronomice facute ca luminei ii trebuiescu 473 secunde pentru a veni dela sōre la pamentu, s'a conchisu ca distanța sōrelui este de 42 milione de kilometre. Din discutuniile ce se voru face asupr'a observatiuniloru trecerei Venerei se va vedé, ceca va resultá aceasi cifra.

Cu ocaziunea observatiuniloru casionate de trecerea Venerei, inventatulu astronomu francesu d. Jeansen, siefulu misiunei tramise in Japonia a inventatu unu aparatulu astronomicu pre care l'a numitu *revolverulu fotograficu*. Dupa cum este cunoscutu punctulu de capetenia alu observatiuniloru trecerei Venerei este de a recisá bine momentele de contactu parentu ale celoru dōue discuri, evindandu prin cātu este cu putintia cauzele de erori, si mai cu sēma acelea ari nascu din fenomenulu de aberatiune vizuala care s'a numitu formatiunea gutei sēu a ligamentului.

Pentru acestu sfersitu de-si s'a observatu directu trecerea Venerei cu unete si telescopu, s'a întrebuintiatu i fotografia. Cu aparatulu fotograficu inventatu de d. Jeansen se surprinde in faptu si se inregistreza fazele succesive si utile ale fenomenului chiaru in momentul cându se producu.

Revolverulu fotograficu alu dlui Jeansen s'a adoptatu de tōte statiunile englese.

Cu inmultirea populatiunei, midiocele alimentării devenindu nesuficiente in mai multe localități, sciintia si industria au cautatu midiloce pentru a conservá cārnurile pentru cá sa se pōta transportá fāra cá sa se strice. Esista dejá mai multe metode de conservatiune; cu tōte acestea esperintie se continua pentru a descoperi altele mai economice si mai eficace. Acum de curēndu s'au facutu esperintie pentru conservatiunea carnei prin frigu. Materiile de conservatu precum carne cu sänge, venatu le totu felialu, paseri etc., se inchidu intr'o camera, unde se aduce aeru recitu pāna la zero gradu. Sub influintia acestei atmosfere reci carnea se usuca, perde o parte din apă sea constitutiva si se acopere de unu feliu de cōja solida, care se ia in momentul cându este sa se fērba. Este de observatu ca carnea tratata cu modulu acestu se pastēza fōrte multu tempu chiaru dupa ce se scōte din temperatur'a zero. Invetiatulu veterinaru francesu d. Bouley s'a incredin-

tiatu despre acésta pastrāndu la sine in tempu de trei luni unu sferu de berbece pregatitu dupa metod'a nōua. S'a mai observatu ca frigulu opresce in acelasi tempu descompositiunea sēu putrefactiunea chiaru dupa ce carnea preparata se espune la temperatur'a ordinaria.

Este cunoscutu ca întreprinderile americane suntu caracterisate in generalu prin proportiunile cele mai colosale. Scopulu acestei asociatiuni este de a reuni intre densii pre arendatorii si pre lucratorii agricolu producatori de grāne. Asociatiunea se numesce grange. Cea dintāu sectiune s'a fundatu pre la finitulu lui 1867; astadi esista 20,500 de aceste sectiuni sēu grupe compuse din 1,311,226 membri.

La inceputu scopulu acestei asociatiuni a fostu cá sa lupte contr'a companiloru caltoru ferate ale cārora pretiuri de transportatu bucatele erau atātu de esagerate ca numai remānea agriculturiloru nici unu folosu. De atunci sferá de activitate s'a latitu; asociatiunea a infintiatu fabrici si magazii cooperative pentru fabricatiunea si vendiarea instrumentelor agricole; a fondatu banci agricole; echipēza chiaru flote, cá in California, pentru trasportulu grānelorulu loru realisāndu unu beneficiu de 50 la 100. In fine, dupa cum dicu diarele americane, asociatiunea grangelorulu este, in cele din urma, o natiune in natiune; ea 'si are sistem'a sea politica, religiunea sea si secretele sele posedate de cātra cāti-va initiati cari se recunosc dupa semne convenite.

Cu asemenea agricultori are a luptá agricultur'a nōstra. Dejá de cāti-va ani comericiul nostru de esportatiune cá si alu altorulu statulu din Europa, se resimte de concurentia puterniciloru agricultori americani; insa pre cându in alte tieri agricultorii se unescu pentru a puté tiene peptu acestei lupte; pre cându se facu sacrificii pentru a face sa progreseze agricultur'a, noi stāmu pre locu, ba inca mergemu inapoi, cāci cu sistemele de cultura ce practicāmu ruināmu pre nesimtite pamentulu.

Si fiindu-ca vorbimu de asociatiuni, asociatiuni fondate prin initiativ'a individuala, sa comunicāmu lectoriloru ca dupa cele din urma dāri de sēma esista in Engliter'a cinci-dieci si patru camere de agricultura. Aceste asociatiuni s'au fondatu fāra cá sa intervie nici parlamentulu nici guvernulu, s'au nascutu din initiativ'a agriculturiloru. In fia-care comitetu camerile suntu compuse din sute si mii de membri agricultori si alte persōne cari se interesēdia de progresulu industriei agricole. In fia-care anu delegatii acestorulu camere se intranescu la Lond'a in sesiune anuala, compundu camera centrala a agriculturiei. In anulu acestu adunarea a fostu nōu; multi membri ai parlamentulu au luat parte la siedintia.

Dupa raportulu anualu institutiunea merge progresāndu; 'si intinde ramificatiunile in tōte pārtile. Mai multi dintre membri staruiescu cá sa se faca, dupa trebuintia sub divisiuni ale asociatiunii pāna si in localitatile cele mai retrase, astfelu cá tōte reclamatiunile, tōte trebuintiele sa iasa la lumina, pentru ca agricultorii sa iasa din starea de isolare care a paralisatu sēu a slabitu in totu-dēun'a cererile lorulu cele mai fondate si mai drepte.

Cu acésta ocaziune membrii asociatiunei au esprimat legitima dorintia pentru infintierea unui ministeriu specialu de agricultura si comericiu. Nu se pōte propunere mai favorabila intereselor agricole; in adeveru, s'a observatu ca in tōte staturile unde afacerile agricole, industriale si comerciale suntu incorporate in aceiasi administratiune cu lucrārile publice, cele dintāu suntu subordonate celoru de alu doilea, si in acele tieri cele dintāu suntu chiaru sacrificate cu totul. In Franci'a agricultorii n'au de cātu sa se feliciteze de cându s'a infintiatu unu ministeriu specialu pentru agricultura si comericiu.

P. S. Aurelianu.

Unu munte de argintu. „Le Journal des Etranger“ afirma ca s'a descoperitu unu munte de argintu in Nevad'a.

Tōta California este întōrsa pre dosu.

Mineralulu da dela 3,000 pāna la 6,000 fr. ton'a. Se evatuiēza la 7 miliarde si jumetate cantitatea de argintu ce se pōte estrage dintr'o singura parte a muntelui.

Nici odata de cându esista California nu s'a vediatu o furie asiá de mare pentru speculatiune. Nici etatea, nici seculu, nici conditiunea, nimicu nu se opune, si milionarulu sa lovesce pieptu in pieptu cu lustritorulu de cisme la bancheri, cari numai au nici tempu, nici personalu de ajunsu, pentru a primi versemintele.

Burs'a de Vien'a.

Din 2/14 Martiu 1875.

Metalicele 5%	71 65
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	76 —
Imprumutulu de statulu din 1860	112 35
Actiuni de banca	961 —
Actiuni de creditu	237 50
London	111 25
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	78 50
„ „ „ Temisioarene	76 75
„ „ „ Ardelenesci	76 50
„ „ „ Croato-slavone	80 —
Argintulu	104 55
Galbinu	5 24
Napoleonu d'auru (poli)	8 87 1/2

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei vacante de cl. III de Dupa-petra Crengulu, Cornetielu si Valea-porcului prin acésta se escrie concursu pāna la Duminea Floriloru a. c.

Emolumentele ce-i competu fiitorulu parochu suntu:

1. Cātu 1 di de lucru dela fia-care familia, suntu 100 de numeri.
2. Venitele stolari, cari suntu bine regulate.

Tōte acestea emolumente computāndu-se in bani dau sum'a de 400 fl.

Doritorii de a ocupá acésta parochia au a-si adresá concursele lorulu pāna la terminulu prefiptu la subsemnatulu, in Bradu cotulu Zarandului. —

Bradu in 20 Fauru 1875.

In intielegere cu comitetulu parochialu.

Nicol. I. Miheltianu

(1—3) Prot. gr. or. a Zarandului.

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei gr. or. S. Copalnicu in filialulu Curtuiusielu protopresbiteratulu Cetatei de Peatra — se escrie concursu cu terminu pāna la 9 Martie in care di va fi si alegerea. —

Emolumentele suntu:

1. In parochia materia dela 118 familii o ferdela de cucuruza nesfarmitu si cātu o di de lucru. —

2. In filialu: dela 60 familii o ferdela de cucuruza sfarmitu, si dela 20 familii o ferdela nesfarmitu. Cas'a eclesiala cu edificiele economice si folosirea ogradici a 1000 aratoriu.

In materia: portiunea canonica 2 jugere 600° fenatiu si aratoriu.

In filialu 2 jugere 1379° folosirea cimieriloru si a ingropatōrelorulu. —

Stol'a statorita de sinodulu protopescu din 1872, care tōte computate in bani dau unu venitu de 403 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acésta parochia au de a-si asterne petitiunile lorulu instrute in sensulu statutulu organicu si a regulamentulu provisoriu din 1873 la subscrisulu pāna la terminulu susu disu. —

Carpenisiu in 16 Ianuarie 1875.

In contielegere cu comitetele parochiali.

Ioanu Siovea,

(3—3) adm. prot.

Spre orientare

pentru bolnavii de gura si de dinti, precum si pentru cei ce au lipsa de dinti!!

Doctorulu si tehniculu de dinti C. ZINZ, cá practiculu de 20 de ani si provēditu cu diplom'a Universitatiei c. r. de Vien'a, se recomanda pentru vindecarea tuturor bōleloru de

gura si dinti, fia, cá acelea sa devina dela dinti sēu alte cauze; intr'asemenea ofera densulu prepararea de dinti singurateci, precum si de corōne de dinti intregi dupa metodulu celu mai nou eglesu si americanu; pre lānga acestea mai posede densulu si unu mijlocu unicu in felulu seu, prin care ori-ce dorere de dinti se pōte vindecá fāra dorere si fāra delaturarea dintelului pre lānga garantia. — Bolnavii intr'a-deveru fāra midiloce se voru lacuí gratisu la óra 12—1.

In fine va zaboví densulu in escursiunile sele la tōte orasiile dupa trebuintia asiá, incātu sa pōta satisfac comandelorulu on. patienti pe deplinu.

A conversá dela 10—12 si dela 3—5 óre.

Locuintia e in casele lui Iahn pe Wis Nr. 254.

Tempulu ce va petrece e pāna 20—30 Aprile anulu curentu.

(6—12)

Neincungiuratu de lipsa la economi'a de vite

Pravuri de Transilvania pentru cai si vite cornute.

Pregatite din celea mai aprobate mediloce de casa, corespundieterie relatiuniloru nōstre economice si pusetiunei tieriei nōstre, cari atātu cá medilocu de cura, cātu si cá medilocu preservativu nu aru trebui sa lipsesca la nici unu economu adeveratu.

Pentru cai:

Contr'a ciumei, sioreceilorulu si altorulu bōle periculose, precum: caturhoe'a organelorulu de respiratiune, catarhoe'a de stomachu, nemistuire, colica, tusa, marasma (Abmagerung) preste totu, contr'a celoru mai decidietorie bōle; mai departe servescu pravurile acestea la calu spre crescerea frumōsa si-lu sustienu sanetosu si infocat.

Pentru vite cornute:

Contr'a deosebitelorulu aprinderi si alto bōle, precum: flatu lentia si colica, mai departe la vaci, deca dau lapte putienu si slabu, contr'a marasmei (Abmagerung), contr'a apetitului perdutu si cu deosebire la vitele de ingrasiatu.

- 1 Pac. à 1/4 Cilo 30 cr. v. a.
1 Pac. à 1/2 Cilo 60 cr. v. a.

Pravuri de Transilvania pentru oi.

Unu obiectu neapratu de lipsa in economi'a rationale de oi, preparatu din cele mai aprobate si practice mediloce de casa, celu mai bunu medilocu de cura si preservativu contr'a bōlelorulu epidemice, cari domnescu mai adeseori, precum: Genuriu vermele de plamana (Lungenwurm), calbēza, clorose'a (Anemie Bleichsucht), tusa, diarhoea, bubatu (versatu) mai departe restitue apetitulu perdutu si vindeca tōte bōlele de stomachu si a organelorulu din launtru s. a. m.

- 1 Pac. à 1/4 Cilo 30 cr. v. a.
1 Pac. à 1/2 Cilo 60 cr. v. a.

Pravuri de Transilvania pentru rimatori.

Celu mai aprobatu medilocu de cura pentru rimatori. Curēza diarhoe'a, colic'a, branc'a, precum si feluritele aprinderi. — E de mare folosu si pentru rimatorii de ingrasiatu fiindu ca face apetitu si totu-odata si ingrasiu.

- 1 Pac. à 1/4 Cilo 30 cr. v. a.
1 Pac. à 1/2 Cilo 60 cr. v. a.

Depositulu principalu de espiditiune la ALBERTU VACSHMANN, apotecariu in Borgo-Prundu. (Transilvania) mai departe in depositu: in Sidisiōra la I. B. Misselbacher et fii, in Clusiu la Carolu Hutflesz, in Muresiu-Osiorheiu la Mat Bucher, si in Bistritia la G. M. Textorisu.

(2—3)